

Svar till frågor

Familjerätt - Äktenskap - Sambo - Föräldrar och barn - Ordlista familjerätt - Frågor och Svar

Äktenskap

Frågor

1. Under hindersprövning ska det provas, innan ett äktenskap ingås, om något äktenskapshinder föreligger. Hindersprövning ska ske hos Skatteverket (ÄktB 3: 1).
2. De två vigselformerna är vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel. De har samma rättsliga verkan (ÄktB 4:3).
3. Vittnen, samtidigt närvara och samtycka, vigselförrättare ska förklara makarna gifta. (ÄktB 4:1-2)
4. Äktenskapsbalken föreskriver två sätt för att få till stånd en äktenskapsskillnad. Det ena alternativet är att makarna ansöker gemensamt om äktenskapsskillnad och det andra är (om de är oense) att den ena maken ansöker om stämning hos tingsrätten och där framställer yrkande om äktenskapsskillnad (ÄktB 14:4). I båda dessa fall har makarna eller maken/ maken rätt till äktenskapsskillnad (ÄktB 5:1-2).
5. Med betänketid avses egentligen en fördröjning på sex månader innan makarna kan få till stånd en äktenskapsskillnad. Syftet bakom betänketiden är att motverka förhastade skilsmässor.
6. Betänketid blir aktuell dels om makarna begär det, dels om någon make varaktigt bor tillsammans med eget barn under 16 år och som står under den makens vårdnad (ÄktB 5:1 men. 2). Dessutom krävs betänketid för de fall endast en av makarna vill upplösa äktenskapet (ÄktB 5:2).
7. Make kan yrka på att domstolen ska meddela dom på äktenskapsskillnad.
8. Rätt till omedelbar äktenskapsskillnad har makar som vill skiljas och där ingen av dem har vårdnaden om barn under 16 år. Därutöver har en make alltid rätt till omedelbar äktenskapsskillnad om makarna sedan minst två år har levt åtskilda. Betänketid behövs inte heller när äktenskapet har fundamentala brister, t.ex. på grund av tvång (ÄktB 5:5).
9. När domen på äktenskapsskillnad vinner laga kraft är äktenskapet upplöst.
10. "Makar skall visa varandra trohet och hänsyn. De skall gemensamt vårda hem och barn och i samråd verka för familjens bästa" (ÄktB 1:2)
11. Av huvudregeln i ÄktB 6:1 framgår att makarna ska "var och en efter sin förmåga, bidra till det underhåll som behövs för att deras gemensamma och personliga behov ska tillgodoses". Först och främst är avsikten att underhållet ska avse makarnas gemensamma hushållning. Därutöver ska underhållet tillgodose vars och ens personliga behov.
12. Efter äktenskapsskillnad är avsikten att respektive make själv får svara för sin egen försörjning (ÄktB 6: 7 st. 1). Lagen innehåller dock ett antal undantag där underhåll kan utgå under en övergångstid (t.ex. för omskolning till yrkesarbete), ÄktB 6: 7 st. 2 . Om det föreligger synnerliga skäl kan rätt till underhållsbidrag föreligga för längre tid (ÄktB 6:7 st. 1).
13. Med giftorätt avses att en make vid bodelning får hälftenrätt i den andre makens giftorättsgods. Makarna får dock avräkna sina skulder innan delning sker. Däremot gäller att vardera maken under äktenskapet äger och förvaltar sin egendom och har sina skulder (ÄktB 1 :3).
14. Med enskild egendom avses sådan egendom som inte ska ingå i bodelning vid ett äktenskaps

upplösande. Enskild egendom kan tillskapas på olika sätt. För det första kan makarna genom äktenskapsförord förvandla sitt giftorättsgods till enskild egendom. De kan därvid välja om endast egendom tillhörande den ena maken eller bådas ska förvandlas till enskild egendom. Det är möjligt att i äktenskapsförord bestämma att den egendom makarna äger från tiden före äktenskapet ska vara respektive makes enskilda egendom. Inget hindrar dock att makarna genom ett nytt äktenskapsförord bestämmer att egendomen återigen ska bli giftorättsgods. För det andra kan en makes egendom bli dennes enskilda om tredje man ställt upp villkor av sådan innebörd vid exempelvis en gåva eller villkor i testamente till makens förmån. Egendom som blir enskild enligt det senare exemplet är dock inte möjlig att förvandla, genom äktenskapsförord, till giftorättsgods. Makarna måste alltså respektera givares eller testators vilja.

15. Med surrogat avses sådan egendom som »trätt i stället för« annan egendom. T.ex. försäkringspengar för egendom som skadats eller stulits blir surrogat för saken. Med avkastning avses exempelvis bankränta på sparade pengar eller hyra för uthyrd sak. I övrigt kan tilläggas att surrogat till enskild egendom blir enskild om inte annat har föreskrivits i äktenskapsförordet eller i villkoret av tredje man (ÄktB 7:2 st. 1 p. 6). Vid avkastning av enskild egendom tillämpas en motsatt huvudregel. Det innebär alltså att avkastningen blir giftorättsgods om inte annat har föreskrivits.
16. Skriftligt, underskrift, registreras hos Skatteverket (ÄktB 7:3)
17. Nej – det går bara att ändra i äktenskapsförord.
18. Vid äktenskapsskillnad (och vid dödsfall)
19. Från brytpunkten (dag då ansökan om äktenskapsskillnad lämnats in – alltså inte dagen då makarna formellt är skilda). ÄktB 9:2
20. Med lottläggning avses att giftorättsgodset efter andelsberäkningen ska fördelas på lotter. Det innebär att varje make först och främst har rätt att på sin lott få behålla sin egendom eller den del av denna efter eget önskemål (ÄktB 11:7). För de fall en makes giftorättsgods i värde överstiger dennes andel, har denne rätt att i stället för att lämna egendom till den andre maken betala motsvarande belopp i pengar (ÄktB 11:9). Det är alltså möjligt att värdeutjämning kan komma till stånd genom en ren betalning.
21. När det gäller makarnas gemensamma bostad och bohag finns det särskilda regler som tar sikte på lottläggningen. Dessa regler ger den maken som bäst behöver den gemensamma bostaden och bohaget företräde till denna egendom och att därmed få den på sin lott. När frågan om vem som har störst behov av den gemensamma bostaden ska avgöras brukar lotten falla på den make som ska ha vårdnaden om barnen. Rätten att i dessa fall få överta en bostad som faktiskt tillhör den andre maken har ansetts så viktig att den även omfattar egendom som är enskild p.g.a. äktenskapsförord. Av ÄktB 11: 8 st. 1 framgår dock att övertagandet ska vara skäligt med hänsyn till omständigheterna. Slutligen kan påpekas att den som får överta bostad eller bohag får vidkännas avräkning på sin lott och kan slutligen bli skyldig att betala pengar som lösen (ÄktB 11:8 men. 1, jfr 11:10).
22. Skevdelningsregeln kan endast tillämpas vid bodelning p.g.a. äktenskapsskillnad. Regeln kan enbart användas för att gynna den rikaste maken (den som efter avdrag för skulder har störst giftorättsgods). Regelns tillämplighet kan bli aktuell om en hälftendelning (enligt huvudregeln i 11 kap. ÄktB) är oskälig: Med hänsyn särskilt tagen till äktenskapets längd att maken vid bodelning ska lämna egendom till den andre maken. Med hänsyn till makarnas ekonomiska förhållanden. Med hänsyn till omständigheterna i övrigt. Schablonregeln som tillämpas avseende äktenskapets längd utgår från äktenskap kortare än fem år. Jämkning enligt nu aktuell regel är alltså högst ovanligt vid äktenskap som varat längre än fem år (se i övrigt ÄktB 12:1 st. 1).
23. Inledningsvis kan upprepas att bodelning omfattar makarnas giftorättsgods. Egendom som (i skälig omfattning) får undantas är sådan egendom som make har uteslutande till sitt personliga bruk, liksom personliga presenter (ÄktB 10:2). Make har även rätt att undanta erhållen

ersättning för personskada och kränkning (ÄktB 10:2a). Annan egendom som får undantas är sådan egendom av särskilt slag, t.ex. inestående fordran på lön, pension eller det ekonomiska värdet av upphovsrätten till ett ännu opublicerat verk. Avslutningsvis kan påpekas att makarna kan komma överens om att även dela egendom som är enskild p.g.a. äktenskapsförord (ÄktB 10:4).

24. En bodelningsförrättare, som kan förordnas av domstolen på ansökan av endera parten, har till främsta uppgift att få makarna att enas om bodelningen (ÄktB 17:1). Bodelningsförrättaren kan om makarna är oense om bodelningen pröva tvistiga frågor, om dessa inte redan är föremål för rättegång. Slutligen kan bodelningsförrättaren själv komma att bestämma om bodelningen (ÄktB 17:6). Om någon part är missnöjd med en sådan bodelning kan denne inom viss tid väcka s.k. klandertalan vid domstol (ÄktB 17:8).

Sambo

Sambo

1. När ett par (könsneutralt) lever i ett gemensamt hushåll i en parrelation (varaktigt, uppstår efter ca 6 mån - ingen exakt gräns) 1 § SamboL
2. Samboförhållanden upphör, på samma sätt som det ingås, formlöst. I lagen står att ett samboförhållande upphör, om samborna eller någon av dem ingår äktenskap, om samborna flyttar isär eller om någon av samborna avlider.
3. Det finns ingen enkel definition på frågan om makarnas gemensamma bostad och bohag, utan läsaren hänvisas främst till ÄktB 7: 4. Kort kan dock sägas att med makars gemensamma bostad avses sådan egendom »som är avsedd för makarnas gemensamma hem och egendomen innehas huvudsakligen för detta ändamål». Med makarnas gemensamma bohag avses framför allt olika saker/lösören som är avsedda för det gemensamma hemmet. Bohag som inte omfattas är sådant bohag som uteslutande används för den ene makens bruk eller huvudsakligen för dennes fritidsändamål.
4. Inledningsvis kan upprepas att bodelning omfattar makarnas giftorättsgods. Egendom som (i skälig omfattning) får undantas är sådan egendom som make har uteslutande till sitt personliga bruk, liksom personliga presenter (ÄktB 10:2). Make har även rätt att undanta erhållen ersättning för personskada och kränkning (ÄktB 10:2 a). Annan egendom som får undantas är sådan egendom av särskilt slag, t.ex. inestående fordran på lön, pension eller det ekonomiska värdet av upphovsrätten till ett ännu opublicerat verk. Dessa rättigheter, som inte kan överlåtas eller som i annat fall är av personlig art, får undantas oaktat egendom inte gjorts till enskild genom äktenskapsförord. Avslutningsvis kan påpekas att makarna kan komma överens om att även dela egendom som är enskild p.g.a. äktenskapsförord (ÄktB 10:4).
5. Först och främst måste en sambo begära bodelning, 8 §. Det sker är inte ett krav, som vid äktenskapsskillnad. Om man vidare vill "undvika" bodelning, eller åtminstone, se till att samboegendom inte ska ingå så behöver man skriva ett samboavtal, 9 §. Det motsvara äktenskapsförord. Det måste vara skriftligt och undertecknat av samborna (behöver inte registreras hos Skatteverket som ett äktenskapsförord).

Föräldrar och Barn

Föräldrar och barn

1. Presumptionsregeln i FB 1:1 anger att en gift man antas vara far till barn som hans hustru föder.

Sak samma gäller för det fall modern vid barnets födelse var änka och barnet fötts inom sådan tid efter mannens död, att det kan vara avlat dessförinnan. Denna presumptionsregel kan naturligtvis brytas. Påpekas kan att presumptionsregeln inte gäller om en fränskild kvinna föder barn, även om graviditeten kan ha börjat under äktenskapet.

2. Ett faderskap kan enklast hävas genom att en annan man i en skriftlig, bevitnad handling bekräftar faderskapet och att bekräftelsen godkänns av mannen i äktenskapet, av modern och av socialnämnden. Det andra sättet att häva ett faderskap är genom rättegång. I detta fall krävs att vissa beviskrav uppfylls för att mannen i äktenskapet inte ska anses vara far till barnet, t.ex. genom DNA-undersökningar.
3. I detta fall gäller inte någon presumtion för vem som är far, utan faderskapet måste fastställas i särskild ordning, vilket vanligen sker genom att mannen bekräftar för socialnämnden att han är far till barnet. När ingen man frivilligt tar på sig faderskap till ett barn eller när flera män påstår sig vara far kan faderskapet fastställas genom dom.
4. Numera bevisas detta vanligen genom DNA-teknik
5. Vårdnaden tar sikte på ansvaret för barnets personliga förhållanden (F B 6: 2 st. 2).
6. Förmyndaren/förmyndarna har ansvar för barnets ekonomiska angelägenheter (F B 6: 2 st. 3). Vanligtvis är föräldrar såväl förmyndare som vårdnadshavare.
7. För det fall två vårdnadshavare inte kan enas i en fråga som rör barnets personliga angelägenheter finns det inte någon (juridisk) möjlighet att avgöra en sådan tvist. Oenigheter kan dock medföra att den gemensamma vårdnaden kan komma att upplösas.
8. I alla dessa beslut ska barnets bästa sättas i främsta rummet. (FB 6:2a)
9. Barn som föds inom äktenskapet får båda sina föräldrar som vårdnadshavare. Barn som däremot föds utom äktenskapet får endast modern som vårdnadshavare. När faderskapet fastställs kan de ogifta föräldrarna tillsammans göra en anmälan till socialnämnden eller till Skatteverket om önskan att båda föräldrarna ska ha gemensam vårdnad. (FB 6:3-4)
10. Huvudregeln är att den gemensamma vårdnaden består. Däremot är det möjligt att framställa yrkande om ändring i vårdnadsfrågan.
11. Boendefrågan kan avgöras antingen genom ett skriftligt avtal mellan föräldrarna som ska godkännas av socialnämnden eller genom domstolsbeslut. Avtalet eller domstolens beslut kan avse att barnet antingen ska bo permanent hos den ena vårdnadshavaren eller växelvis hos båda föräldrarna. (FB 6:14a)
12. Oavsett hur vårdnaden av barnet är bestämd har barnet "rätt till umgänge med en förälder som det inte bor tillsammans med" (FB 6:15)
13. Underhållsskyldigheten gentemot barn upphör när barnet fyller 18 år. Skulle barnet efter denna tidpunkt gå i skolan kan föräldrarna dock bli underhållsskyldiga så länge skolgången pågår. Underhållsskyldigheten upphör emellertid, trots skolgången, då barnet fyller 21 år. Den skolgång som är aktuell är studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning (FB 7: 1 st. 2). Däremot avses inte studier vid universitet och högskolor.
14. Föräldrarnas underhållsskyldighet är beroende av vad som är skäligt med hänsyn till barnets behov, föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga, barnets egna inkomster och tillgångar samt barnets sociala förmåner (FB 7 :1 st. 1).
15. Den förälder som inte varaktigt sammanbor med barnet är skyldig att betala underhållsbidrag i pengar. Den andra föräldern fullgör normalt sin underhållsplikt genom direkta utgifter till täckande av barnets behov.
16. Barn som bor varaktigt hos endast den ena av sina föräldrar är garanterad ett underhållsstöd av allmänna medel med f.n. 1 273 kr/månad (se 17-19 kap. socialförsäkringsbalken 2 o 10:11 o). Den förälder som inte bor ihop med barnet är helt eller delvis återbetalningsskyldig mot staten för utgivet underhållsstöd.
17. Möjligheten för en person (eller ett företag) att agera "rättsligt", t ex ingå ett avtal. Den som saknar rättslig handlingsförmåga kan inte ingå giltiga avtal.
18. Anställningsavtal och den inkomst man tjänar får barnet bestämma över helt själv, (FB 9:3)

19. Ja, ett avtal som omyndig ingår är "svävande" till dess att vårdnadshavare godkänner det i efterhand. Om förälder inte gör det kan avtalet gå åter (om det är ett köp måste barnet lämna tillbaka varan och säljaren måste betala tillbaka pengar). (FB 9:6)

From:

<https://juridik.kristiansen.nu/> - Juridik på gymnasiet

Permanent link:

<https://juridik.kristiansen.nu/doku.php?id=familjeraett:fragorsvar&rev=1701340051>

Last update: **2023/11/30 10:27**

